

ΓΛΩΣΣΑ/ΔΙΑΛΕΚΤΟΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΟΣ

Όρια των γλωσσών/διαλέκτων

- Τα όρια μεταξύ γλωσσών και διαλέκτων δεν είναι σαφή.

Παραδείγματα:

- Νορβηγική – Δανική (1814)
- Σερβοκροατική (1991)
- Σλαβομακεδονική

- ΔΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ: γλωσσικό σύστημα

1. Γενετική σχέση
2. Δομική συγγένεια
3. Αμοιβαία κατανόηση

- ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ: χρήση της γλώσσας

ΔΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

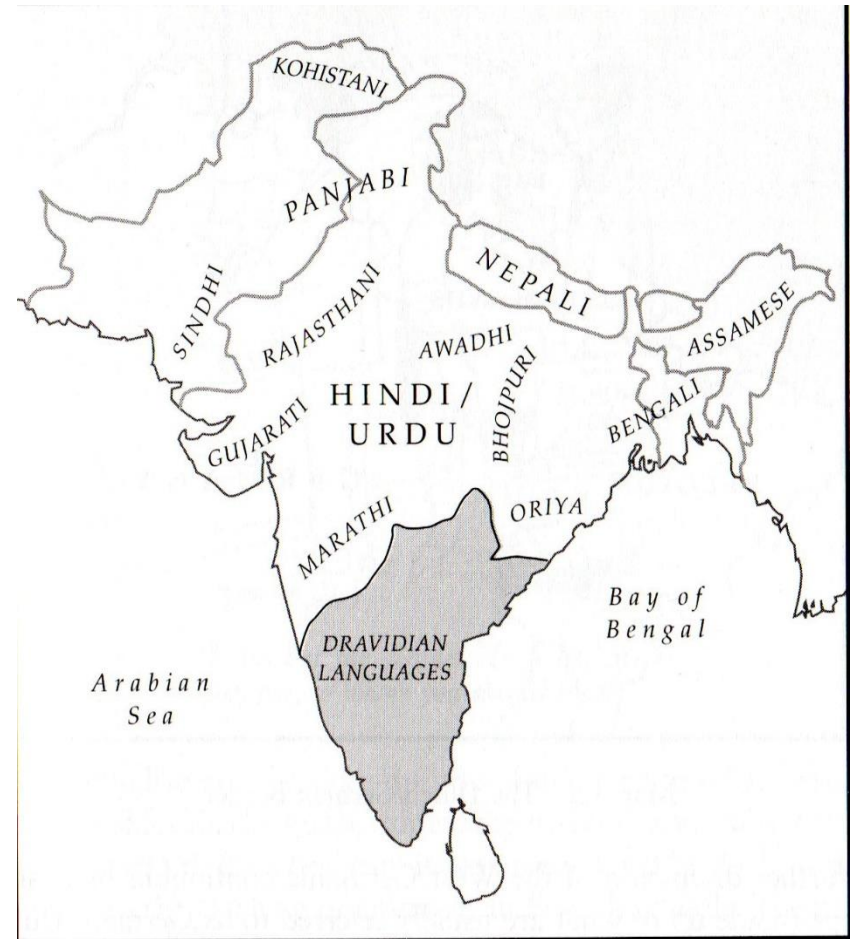
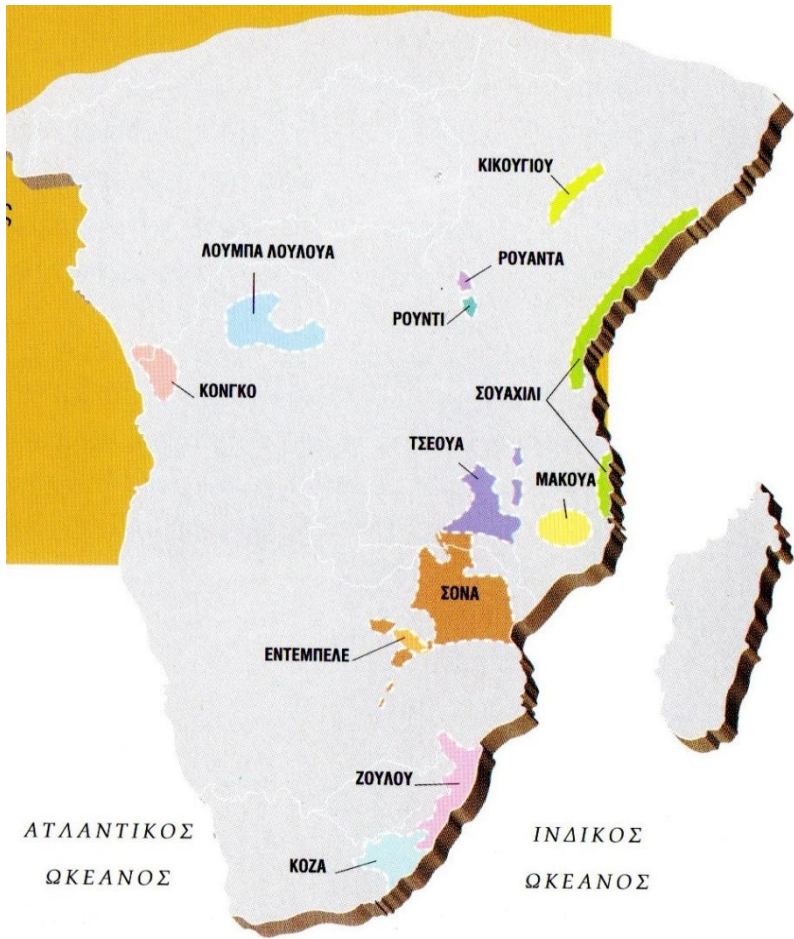
- Γλωσσικά συνεχή:

- Ζουλού – Κόζα (Xhosa) – Σουάζι – Εντέμπελε

- Ινδική χερσόνησος: βορειο-ινδικό συνεχές

- Ολλανδική/Φλαμανδική – Γερμανική

οι διάλεκτοι μετατοπίζονται βαθμιαία από τη μια περιοχή στην άλλη

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΥΝΕΧΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Σκανδιναβικό, Δυτικογερμανικό, Δυτικορομανικό, Νοτιοσλαβικό, Βορειοσλαβικό

Σκανδιναβικό συνεχές (Chambers & Trudgill 1980)

νότια /hem:a har ja intə sɔ me:d sɔm et gam:alt gausabain/

Σουηδία

κεντρική /hem:a har ja intə sɔ myk:et sɔm et gam:alt gɔsbe:n/

Σουηδία

ανατολική /jem:e har jæ ik:ə sɔ my:e sɔm et gam:alt gɔsəbe:n/

Νορβηγία

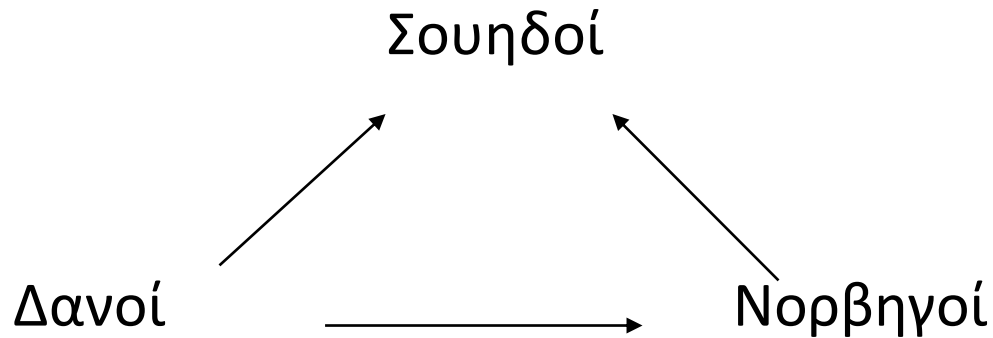
δυτική /heimə har eg iɜ:ə sɔ myɜ:e sɔm et gam:alt gɔsəbein/

Νορβηγία

στο σπίτι έχω εγώ ούτε τόσο όσο ένα παλιό πόδι χήνας

ΔΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

- Αμοιβαία κατανόηση:
- Βόρειες σκανδιναβικές γλώσσες:

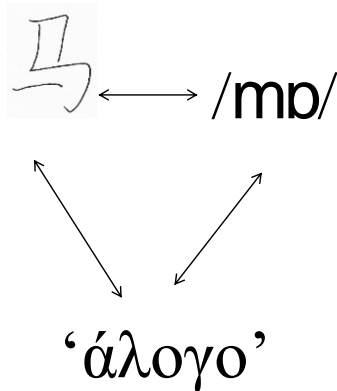

ΔΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

- Αμοιβαία κατανόηση:

- Κινεζική: Μανδαρινική, Καντονέζικη, Γου (Σαγκάη)

- Χίντι (Ντεβαναγκάρι) – Ούρντου (Αραβικό αλφάβητο)

ΔΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

- Αμοιβαία κατανόηση:

Παράδειγμα Chambers & Trudgill (1980: 4) για Αφρική:

- εθνοτική ομάδα α' υποστηρίζει ότι καταλαβαίνει εθνοτική ομάδα β'

- εθνοτική ομάδα β' υποστηρίζει ότι δεν καταλαβαίνει εθνοτική ομάδα α'

> εθνοτική ομάδα α' έχει επεκτατικές βλέψεις προς εθνοτική ομάδα β'

- ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

1. Γλωσσικές αναπαραστάσεις
2. Τυποποίηση > Αυτονομία-ετερονομία
3. Προσανατολισμός χρηστών (απόσταση)
4. Γλωσσική πολιτική

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

- Γλωσσικές αναπαραστάσεις:
  - τι γλώσσα πιστεύουν οι ίδιοι οι ομιλητές ότι μιλάνε
  - τι ρόλο παίζει η γλώσσα στην κοινότητα:
    - αίσθημα ενότητας/κοινό σημείο αναφοράς
  - γλωσσικό κύρος

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

- Τυποποίηση: **πρότυπη γλώσσα**

- κωδικοποίηση: ρητές νόρμες μέσω έργων αναφοράς (π.χ. λεξικά-γραμματικές), ιδίως για περιοχές της γλώσσας όπου υπάρχει ποικιλία
- συνδέεται με κοινωνικές ομάδες κύρους (μορφωμένοι ή ισχυροί)
- εξυπηρετεί μη φυσικούς ομιλητές
- ιστορικά βασίζεται σε μια ή περισσότερες τοπικές ποικιλίες, αλλά συγχρονικά δεν έχει τοπική βάση
- αφορά κυρίως τη γραμματική, το λεξιλόγιο και την ορθογραφία και όχι την προφορά
- ευρύτερα κατανοητή, αλλά δεν μιλιέται ευρύτερα

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

- Τυποποίηση:

αυτόνομη ποικιλία: πρότυπη γλώσσα

ετερόνομη ποικιλία: διάλεκτοι

Παράδειγμα:

Διάλεκτοι δυτικογερμανικού συνεχούς:

- διάλεκτοι Βελγίου, Ολλανδίας: ετερόνομες σε σχέση με την πρότυπη Ολλανδική

- διάλεκτοι Γερμανίας, Αυστρίας, Ελβετίας: ετερόνομες σε σχέση με την πρότυπη Γερμανική

- Ολλανδική/Φλαμανδική, Γερμανική, Αφρικάανς: αυτόνομες ποικιλίες

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

- Προσανατολισμός χρηστών (απόσταση):

- Γλώσσες Abstand (= απόσταση): ποικιλίες που οι ομιλητές τους αντιλαμβάνονται ότι απέχουν από άλλες γλωσσικές ποικιλίες

> η διαδικασία δημιουργεί αυτόνομες γλώσσες από ποικιλίες με βάση τα γλωσσικά τους χαρακτηριστικά

- γλώσσα από απόσταση

- Γλώσσες Ausbau (= επέκταση): ποικιλίες που οι ομιλητές τους αντιλαμβάνονται ότι δεν απέχουν από άλλες γλωσσικές ποικιλίες

> η διαδικασία δημιουργεί αυτόνομες γλώσσες με βάση τα κοινωνικά, πολιτικά, πολιτιστικά χαρακτηριστικά τους

- γλώσσα κατ' επέκταση

Γλώσσες Abstand στην Ευρώπη

Βασκική, Ουγγρική, Αλβανική, Ρουμανική, Ελληνική

ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

- Τουρκική: 100.000 ομιλητές
- Αρβανίτικα: Αλβανική: 30.000-50.000 ομιλητές
- Σλάβικα: Σλαβομακεδονική (εντόπια ή εντοπικά ή ντόπι(κ)α): νοτιο-σλαβικό συνεχές (1940: προσπάθεια για κατάσταση Abstand): 50.000 ομιλητές
- Πομακική: νοτιο-σλαβικό συνεχές: 35.000 ομιλητές (Οι Πομάκοι των ορεινών περιοχών και χωριών επιμένουν στη χρήση της πομακικής, ενώ οι Πομάκοι των αστικών περιοχών προτιμούν την τουρκική)
- Βλάχικα/Κουτσο-βλαχική/Αρωμουνική: λατινογενής: 40-50.000 ομιλητές
- Ελληνική Ρομανί: Χριστιανοί (περ. 100.000 – 200.000) και μουσουλμάνοι Ρομά (περ. 25.000): βορειο-ινδική (πολλά δάνεια από την ελληνική, περσική και αρμενική)
  - Ρομά: θύματα κοινωνικών διακρίσεων, αναλφαβητισμός
  - Οι μουσουλμάνοι Ρομά προτιμούν τη χρήση της Τουρκικής
- Αρμενική
- Λαντίνο: Ισπανοεβραϊκή
- ονομασία: ετερόνομες > αυτόνομες ποικιλίες

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

- Γλωσσική πολιτική:

Ιστορικοί παράγοντες: δημιουργία εθνών-κρατών

- Μεσαίωνας: Προβηγκιανά, Αραβικά στην Ευρώπη

- 1600-1700: Αγγλικά και Νορβηγικά

- 1800: εμφάνιση εθνικών γλωσσών: Ισλανδία, Δανία, Σουηδία, Γερμανία, Γαλλία, Ισπανία, Πορτογαλία, Ιταλία, Πολωνία, Ουγγαρία, Ελλάδα

- 1900: Τουρκία, Φιλανδία, Ουαλία, Ρουμανία, Βουλγαρία, Σλοβενία, Τσεχία, Σλοβακία

- 2000: Αλβανική, Καταλανική, Ρωμανική Ελβετίας, Βασκική, Γαελική Ιρλανδίας, Βρετονική

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

- Γλωσσική πολιτική:

Schmidt (1998):

- Κυριαρχία/Αποκλεισμός
- Αφομοίωση
- Πλουραλισμός
- Γλωσσική ομοσπονδία

- Γλωσσική πολιτική:

- *Ευρωπαϊκή Χάρτα Περιφερειακών και Μειονοτικών Γλωσσών (1992):*

[Μια γλώσσα] που α) παραδοσιακά χρησιμοποιείται σε μια δεδομένη περιοχή ενός Κράτους από πολίτες με υπηκοότητα αυτού του Κράτους που αποτελούν μια ομάδα αριθμητικά μικρότερη από τον υπόλοιπο πληθυσμό του Κράτους, β) διαφέρει από την επίσημη γλώσσα (ή γλώσσες) αυτού του Κράτους, γ) δεν περιλαμβάνει διαλέκτους της επίσημης γλώσσας (ή των επίσημων γλωσσών του Κράτους) ή τις γλώσσες μεταναστών.

- Δεν έχει επικυρωθεί ούτε υπογραφεί από την Ελλάδα
- Ελλάδα: «ένα ανώμαλο παράδειγμα της φιλοσοφίας ‘ένα έθνος, μια σημαία, μια γλώσσα’» (Greenberg 2010: 282)